

משה שרת בין השאלה הערבית לבית המרכיבת הבינלאומית

פרופ' יוסף הילר, האוניברסיטה העברית:

(חסירה התחלת הדברים) --- לא את רצונם של יהודים שרת, בוודאי לא את בני משפחתו, וגם לא את בן-גוריון. באתי לדבר בשם הממצאים ההיסטוריים כפי שאני רואה אותם. אני אסיר תודה, אני זכר שעוד היתי אסיר תודה ליעקב שרת על כך שהוא פרסם את היומן בשעתו ואני עכשו קראתי אותו פעמי שלישית, ואני אסיר תודה לו בשלישית. שמחתי שזה גם לא עבר את ידיו של חנזור. יש שם פנינים על גבי פנינים. אבל אני רוצה להגיד שהיום אני לא רואה את המסמן הזה כמסמך אולטימטיבי. המסמן האולטימטיבי הוא המסמכים האמריקאים, שאמנים יואב עשה בהם שימוש, נכוון, אבל אני עדין רוצה להרחיב את היריעה. כזכור לכם, נושא הרצאתי הוא "משה שרת בין הבעיה הערבית לבית המרכיבת הבינלאומית", וצריך למתוח קו - ושמחתי שיואב, מה ששמעתי הסכמתי אותו, אני לא יודע מה הוא אמר לפני שנכנסתי - צריך למתוח קו בין 48' לפני ואחרי, 48' הואuko המפריד. עד 48', נכוון שהייתי אז רק ילד, אבל עד אז החיים היו קלים יחסית. הייתה מטריה בריטית, מלאה חורפים, בעייתית, אבל מטריה. ניתן היה לחשוב במסגרת הפרשפטיבה הזאת, נכוון שהבריטים זנחו אותו אחרי 39',

אבל רבותי, עד בלודו-ב-46', בן-גוריון חשב שיפלו עליינו מדינה מלמעלה בלי, שששתמש בכוח. ולכן בין השאר הוא מחליט, והוא לא הכנין את הכוח בצרה הרואיה. יש אשליה. אז עוברים אחרי 46', למידה הוכני. אני חייב לומר, שכוראים את המטמכים האמריקאים, רבותי, ההבדל בין שרת לבין בן-גוריון מצטמצם. האמריקאים אינם רואים את ישראל כמחלקת לשניים - ישראל של שרת ויישרל של בן-גוריון. אני אומר את זה מראש. זה אולי לא נמצא בעיני, אני כולל את עצמי בעיני הזה. מבחינה זו שניהם נחובו לפטריויטים פנטיים. אמנס שרת יותר גמיש, יותר מתון, אפשר יותר לדבר אותו. הוא לא משתמש בפסוקים מן התנ"ך, הוא ריאלייסט יותר, אבל הוא פטריוט גמור. לוסון מדווח מטל-אביב על כך, על ההבדלים ועל רגשיותו של שרת. שרת לעיתים שופך את לבו בפני השגריר האמריקאי. הוא יודע טוב מכך, אני לא רוצה להשתמש בעברית עדינה, אבל הוא יודע טוב אף הטעור של העניין. אני חוזר ואומר, עד 46' החיים הם קלים. אני לא אומר שהחיים הם קלים באופן אבסולוטי. הם חיים קלים באופן רלטיבי, וכלל בבעיה הערבית. כי הציונות הצליחה במובן מסוים בשאלת הערבית. שרת עשו חשבון מעוניין באופן יוצא מן הכלל, בין --- עדין, למרות מה שנכתב ביום, בנסיבות 46' יש עוד אמרים של שרת בחתיימה של בן קדם. זה לא יעוז. מוצאי 42' זו שעה טובה מכך לעשות חשבון נפש. הוא אומר, רבותי, לא הצלחנו. בכלל, אני מציע לקרוא בתולדותינו יותר את שרת מאשר את בן-גוריון, אז נגיע יותר אל האמת ההיסטורית. זו מסקנה ברורה, לפי דעתך. לא מפני שרת יותר חכם במרכאות כפולות מבן-גוריון, אלא מפני שהוא יותר ריאלייסט ממנו. הוויכוח האמייתי ביניהם מתחילה במלחמות העצמאויות. זה ממש אחר-כך. אתם יודיעים מה הכריע, "או"ם שמום" או הכוח. ובן-גוריון לא יכול לסלוח בנקודה הזאת. והיום מלא הערות מחייבות בנושא זה.

ובכן, באותו מאמר של שרת בМОצאי 42' - שאין לי ספק שזה שרת, כל שורה שם מצבעה - הוא אומר - לא הצלחנו. מכרנו לעربים את הברכה, אנחנו מביאים להם ברכה כלכלית חברתית. לא הצלחנו, נכשלנו. והמסקנה היא שאנו עכשו צריכים לסמוך רק על העצמות. זו הייתה מסקנה נcona מהחינת הציונות. אחרת, אם אתה תסמוד על הערבים, אתה תיכשל. והראיה, מגנס וחבריו. באותו מאמר הוא עשה חשבון באמת עם מגנס ועם איחוד(?). כך גם בעיה הערבית, צריך לזכור, הייתה אי נחת. וכשאני משתמש במלה "אי נחת" אני הרי משתמש במונח של "אנדר סטייטמנט". שרת הבין, יש רמזים בתוך המאמר הזה, שעל כך יהיה מחיר, שהדברים הם לא פשוטים. יש אמנים חיכוכים ביניהם שהם בכלל זאת בעלי חשיבות מיקרו, שיש להם השלכות לגבי המקרו. למשל, הויכוח בתקופת תנועת המרי על עניין ועדת החקירה האמריקאית, כי אני חשב שבן-גוריון מזול בחשיבותו, ושרת יודע את מקומו המתאים. בן-גוריון עשה לו איזה תרגיל אינטלקטואלי והוא חשב שהוא יכול להימנע מההפיע בעפני הוועדה.

אבל אני רוצה לומר, גם בן-גוריון ושרת ובמקרה זה אני מכליל, לא תפסו את המשמעות הכבדה של המלחמה הקרה. ולא באשمتם. משום שהמלחמה הקרה שיחקה לידי, עד מלחמת השחרור ועד בכלל, היא שיחקה לידי. והראיה, ברית-המועצות והצחרת גרומיקו. זה שיחק לידי. אבל מה, המשחק הזה נגמר בין 49' ל-53', אולי אפילו קצר יותר. אם לוקחים בחשבון את אמרי הרלבוק(?), מי שקורא ברצינות את ספרו החשוב של מרדי נמיר, את ספר זיכרונותיו, שהוא --- היתי אומר. לפי דעתך, הרבה מן החיכוכים של שנות החמישים מוסברים בפרשציה לא נcona של המלחמה הקרה בשנות

ה חמישים. אז נכוון שבן-גוריון כבר ב-49' אומר ל מקדונלד הנציג האמריקאי, שאנו עומדים הצד המערבי, ואחרי מלחמת קוריאה אי אפשר כבר להסתיר את זה יותר, אבל צריך לזכור שהאשמה היא לא רק בישראל. האשמה היא בארץ-הברית. מבחינה זו אני כבר רוצה להזכיר את המאוחר ולומר, שהמערכת הזו שהעמיד משרד החוץ, שהיתה מערכת מצוינת, כל מדינה הייתה יכולה להתפרק בה. המאמץ האדיר שנעשה על-ידי אנשי משרד החוץ ובראשם משה שרת, אין להכחיש את זה, מבחינה זו היומן נותן תמונה חשובה. אבל לא רק היומן. שוב, לעיתים שרת אומר, הייתה לי פגישה עם דאלס, אבל הוא לא נותן את פרטי השיחה וצריך לlecture על המסמכים האמריקאים.

רבותי, אני חוזר ואומר מה שאמרתי בראשית דבריי, האמריקאים לא כל-כך הבינו, למרות הבדיקה שעשה לוסון, השגריר האמריקאי, בין שרת לבן-גוריון, האמריקאים לא הבינו בזה. כי צריך לזכור מה הייתה הפרשציה של דאלס לגבי המלחמה הקריה. מבחינה זו, מבחינתו, ישראל רק מסבכת את הדברים. ואני רוצה לומר דבר חמור מאד, והוא נמצא במסמכים האמריקאים - בישיבה של המועצה לביטחון לאומי באוקטובר יש מימד אידיאולוגי לעמדתו של דאלס למדינת ישראל. הוא לא יכול היה לשוכח מה קרה ב-1948, באוקטובר 1948 ישראל השפילה את הגנרל מרשל שהיה מזכיר המדינה. הוא אומר את זה באותה ישיבה. יש לי פה את הцитוט. זה מזעזע. השפילו את מרשל. אילו הוא לא היה פטריוט אמריקאי, אני מצטט, הוא היה מתפטר, אבל הוא היה פטריוט אמריקאי. השפילו אותו. "He was over looped."

politics קבעה את מהלך העניינים. כלומר, הלובי היהודי. הכוונה היא לתוכנית ברנדוט, שאמר מרשל. הרי אתם יודעים מה שרת אמר. יש המונ אמרות מבריקות. כדי היה לאסוף את האמרות האלה ולחلك את זה לאשי

משרד החוץ היום. לא לשר החוץ אولي, אבל לאנשי משרד החוץ. שרת הרי אמר: "ברנדוט המת יותר מסוכן מבrndוט החיה". הייתה זהה אמת גדולה. שרת אמר את זה. זו ציטטה מധימה אני חשב. זו אמת היה. מפני שהאמריקאים נטפסו לעניין תוכנית ברנדוט. אני חוזר ואומר, דאלס לא יכול היה לשכוח את זה. הוא הרי היה חבר משלחת ארצות-הברית באו"ם באותה תקופה, בסתיו. זה קרה בפריז. הוא מזכיר את זה בישיבה של המועצה לביטחון לאומי. הווה אומר, מה(mskna)? המסקנה היא עמדתו של דאלס כלפי מדינת ישראל, וזה אני חשב שעדיין אפשר לומר, זה שר החוץ הכى גרע ש היה לנו בארצות-הברית. אני כופר בكونספירציה של יחס פטרון/קליננט. אווי לפטרון וואוי לקליננט. את זה המציאו במחלוקת שלי בהר הצופים. סכימה קלה מאד לעבוד אתה, אבל היא לא משקפת את המציאות. אני מודיע לכם חד וחלק. כי לדאלס הייתה עמדה אידיאולוגית כלפי מדינת ישראל. ותוכנית אלף היא לא מקרית. אני לא רוצה לגוזל, אולי אתה דיברת על תוכנית אלף, המשולשים המפורטים.

פרופ' יואב גלבר:

בירותאותה באופן פומבי.

פרופ' יוסף הלר:

וזאי. הנרי בירוט. אבל אני חוזר ואומר, שהיתה הסכמה מוחלטת ב"סטיטיט דיפרטמנט". אגב, צריך לזכור שאילולא ה"סטיטיט דיפרטמנט", מדינת ישראל לא הייתה קמה, פשטו ממשעו. שמה כולם היו כאיש אחד, החל במרשל והشيخה המפורסת של שרת עם מרשל ב-9 במאי - תיזהרו לכם

מלחקים את המדינה. אתם מסתובבו במלחמת התsha כל חייכם. אבל לא זהה הוא התכוון דאלס באותה הערה שהוא אמר ב摩ועצה לביטחון לאומי.

הערה:

אפילו במרץ 48', כshednu בתוכנית ----

פרופ' יוסף הילר:

נכון. בלי ספק שזה משקף את המאבק בין הבית הלבן לבין מחלוקת המדינה. אתה בחרלט צודק. אבל אז היה טרומן, וטרומן מיד תיקן כביכול. עקפו אותו והוא תיקן את העניין. לכן אני חושב שצריך לזכור שהדבר החשוב הוא, כשהאני אומר דאלס כוונתי גם לאיזונאהואר. לאיזונאהואר לא הייתה עמדה שונה בהרבה. נכון שבמקומות מושלמים היה לו רעיון לעשות גשר על המפרץ בין מצרים לסעודיה. אז זה אולי איזה "קורקטיב" קטן, אבל בסך הכל צריך לומר ובלי זה אי אפשר להבין את כל העניין, דאלס ישב על תקן של אידיאולוג, וכשיש לך סכסוך או פטרון כביכול שיושב על תקן אידיאולוג, להוריד אותו מהענין הזה לא דבר פשוט, זה דבר מסובך מאד. וכך אכן קוראים רעיונות פתטיים בין שרת, אבא אבן, כל גדולינו בצורה זו או אחרת, לא היו טובים מהם באותו זמן, מוכרכחים להזות, היו גרוועים מהם, שחושו שהכחוח יענה את הכל. וモוטב שלא אזכיר אותם בשם. מפני שרת תפס דבר אחד - הסכמתי עם יואב, אני לא יודע באיזה הקשר הוא דיבר - שרת תפס ברמה של המקורו, שאין לנו מספיק כוח. זה בחרלט נכון אני חושב. כוח הכוונה לא לעשות פעולות תגמול. כי פעולות תגמול, הרי צריך לזכור שרת הרי לא שלל פעולות תגמול באופן עקרוני. הוא רק לא יכול היה לשולל. הוא לא יכול היה לתפקיד כמדינה يوم אחד אם הוא היה שלל אותם באופן עקרוני.

הוא לא שלל באופן עקרוני. הוא רק חשב שאפשר יהיה לצמצם אותם מבחןית הנזקים, עשרה הרוגים, כפי שאתם יודיעים. והוא לא מתחמק מאחריות למבצע עזה, בוודאי שהוא לא מתחמק מאחריות. אבל צריך לזכור, זה לא כפי שזכיר לי מאותם הימים שאנו מוכחים את כוחנו. הרי בסך הכל צריך להודות שגם דין, אני לא יודע אם יואב יסכים אליו, אני לא רأיתי את המסמכים של דין, אני לא יודע אם מורה (?) ראה את המסמכים של דין, אם באמת היה דין תמצית הכוח ותו לא, הכוח יענה את הכל. עד כדי כך הוא היה טיפשי? אז אולי לך יש תשובה ואני אשמה לשמעו במקרה הדברים.

אבל כשאני מדבר על כוח, אני מדבר במונח הרחב ביותר, במונחים של עצמה, ואין אתה מתרגם את העוצמה הזאת במלחמה הקרה, כאשר דאלס אומר במפורש לשרת וגם לאבא אבן - אתם לא חלק מהמשחק, אתם לא חלק מלחמה הקרה. הואאמין משנה את דעתו קרוב מאד, כפי שאתם יודיעים, בעקבות התמונות שליחות אנדרסון. וזה לא דבר של מה בכך. כי מה הרי אתה אומר בספריך? שהאמריקאים בעצם לא שינו את דעתם במובן הגדול. כי הם שלחו אותנו לקבל מטוסים מצרפת, מקנדה, מאייטליה. אני לא יודע מה הייתה הציפייה מהאיטלקים, עוד לא הצלחתי לברר. אולי לימיימה יש תשובה. בכל אופן, כדאי לדעת שיש כמה מסמכים קריטיים ב(...). הם היו טוענים, אפילו הצרפתים, שום דבר לא נעשה מתחת לשולחן. לעיתים זה נעשה לא מוקדם מספיק, אלא מאוחר. אבל בסך הכל התיאום בין וושינגטון, לונדון ופריז היה מוחלט ואי אפשר היה לחזור תחתו. אנחנו חשבנו כשמרתי על הטנקים בתל-השומר, כשהחליפו את התותחים בתותחים יותר גדולים, אני שמרתי, אני זכר את הדברים. אז חשבתי שאני עומד בעיצומו של מהפץ גדול. אבל אני חשב, שפה הייתה הטעות הגדולה של בן-גוריון, שהוא חשב שצרפת

היא בעלת ברית לטוח ארוך, והוא לא הבין בנסיבות כפולות שזה עניין קווניקטורי בסך הכל. הוא הבין את זה. רק מה? הוא הרי לא תכנן את סואץ. ואני לא מסכימים אֵת, סליחה שאני עושה קצת חשבון עם מורתה(?), שבניגוד לאנגליה וצרפת המלחמה שלנו הייתה מלחמה מקדמת. אני חושב שזו הייתה מלחמה Miyotra, וצדק שרת ש אמר (?) ממוני. אפשר היה בולדיה. נכון שהמצב היה מייאש והפחדים של בן-גוריון היו פשוט יותר גדולים מאשר של שרת, אבל אני עדין לא מאמין שהוא היה יוצא למלחמה אם לא נזדמן לו איין שהופך את ערוו פתאום וצרפת שעושה חשבון עם אלג'יריה. הוא לא היה יוצא למלחמה, הוא לא היה מעז. ועובדת היא, הפחד הגדול שלו, ש策יך להמציא טייסט צרפתי שתגן עליו. אז אנחנו באמות מסכנים למרות פעולות התגמול.

כך שאני סבור שהענין הזה של המערכת הבינלאומית מגמד את מה שאנו כל הזמן, "אנחנו", בעיקר החוקרים שככל הזמן פונים אל שתי אסכולות. אני מעדיף את הטענה המאוחרת קצר, במאמר של שרת שרת "דעות", שלא כלל אותו בכתביהם.策יך להוציא כתבים נוספים. שם שרת מדבר על גישות, על שתי גישות שונות. והוא לא פוסל את הגישה האקטיביסטית של בן-גוריון. הוא לא פוסל אותה על הסף. נכון שיש לפניו קהל מסויים. זה לא מסמך שהוא כתב בין עצמו לעצמו. יכול להיות שם הוא היה כותב בין עצמו לעצמו, והיום מעיד שהוא חשב במונחים של שתי אסכולות. אבל חשוב לציין שלמרות מה שאמרתי, המאמץ כבר היה מיותר. רבוטי, אני רוצה שנבני, כי דאלס בעצם לא מרמה למגרי. מה שאמർ שרת ביום זה שדאלס הוא מתעתע. מה הוא עוד אומר עליו? שכחתי. זה לא נכון. דאלס יש לו קו. הרי איזנאהואר ירד מדרגה במלחמה הקרת. הוא לא נקט

בקו של טרומן. אני מציע לקרוא את ג'ון לווי גDIS, שהוא המומחה המוביל במלחמה הקרה. דאלס נקט בקו של flexible retaliation, ואיזונאהואר הוריד את התקציבים כמעט בחצי, מלמעלה מ-40 ל-20 מיליארד דולר. הוא לא חיפש מלחמות. לכן, כו הlingenki למדינת ישראל, כאן הקשר למדינת ישראל. מבחינה זו, הוא לא רוצה שמדינת ישראל תופיע במרכזה של המלחמה הקרה. והריב בשיחות עם שרת עם אבן מדברים על פורמזה ועל קוריאה. ודאלס אומר במשפט באוקטובר-נובמבר 1955, אתם לא יכולים להיות כמו פורמזה וקוריאה, מפני שאנו לא נכורות ברית אתכם. עניין חוזה ההגנה, שבעצם בגין-קוריאן המכיא אותו מצחיק קצר, ושרת צריכה להילחם על זה, ואין לזה כל סיכוי. דאלס אומר ושוב חוזרים לעניין זה, אין לזה כל סיכוי. מפני שארצות-הברית לא תסכן את מעמדה במזרח התיכון בגל חוזה עם מדינת ישראל. חוזה עם מדינת ישראל לא מסתדר עם כל יחסיה עם מדינות ערבי. היא הרבה יותר דואגת לעניין יחסיה עם מדינות ערבי. ואני חוזר ואומר, מדינת ישראל מסבכת אותה באופן נורא. כי היא צריכה ליצור באיזור מדינות איזורית ולא מדיניות לפני ישראל. אני לא מאמין עד הרגע הזה של אמריקאים יש מדיניות לפני ישראל. יש להם מדיניות איזורית, בתוך זה ישראל, שהיא קשה מאד לעיכול, היא קשה מאד לעיכול. צורך לזכור את הדבר הזה.

לאמתתו של דבר, דאלס אומר את זה לישראל. לכן, אין בעצם סיכוי לשבור אותו. מה שסביר את הuko של דאלס או את האסכולה של דאלס, אם תרצו, זה הכישלון הגדול של רוברט אנדרסון, סגן שר ההגנה לשעבר בминистр ארצות-הברית. גם אנדרסון נכשל מפני שנאסר היה פחות גמיש עם הישראלים. לא היה לו מספיק תחכום או לא היו לי מספיק דיפלומטים טובים שאמרו לו, שאנו נוותנים עוד לאmericה איזה חבל. זו הייתה חוכמתו של שרת בעיקר,

שהנה אנחנו מוכנים. אבל מה? אני שוב אומר, גם שרת בכל זאת ייחסב בחשבון הסופי כפטריות נאמן. אני לא רוצה להגיד ציוני פנאי, זה נשמע לא טוב בשום תקופה. אבל הוא אומר, אין ויתורים. לכל היותר *adjustments*, התאמות בעניינים קטנים, אבל אין שום ויתורים בנושאים העקרוניים, לא בשאלת הפליטים ולא בשאלת אלף. מבחינה זו, אני אומר, צריך לזכור שוב ושוב שהבדלים בין בן-גוריון לשרת הם יותר הבדלים טקטיים מאשר אסטרטגיים. נכון שהם הופכים להיות הבדלים אסטרטגיים, כאשר בן-גוריון מאלץ את שרת לצאת את הממשלה ביוני 1956. אבל טוב שהוא יצא. הוא לא נכוה בעניין הזה שנקרא סואץ, אני בהחלט מסתיג ממנו. אני חשב שהמלחמה הזאת לא קידמה את ישראל בשום פנים ואופן. אני לא אומר שהיפoco של דבר היה מציל אותנו למשל ממלחמת ששת הימים. לא אמרתי הדבר של דבר. אפשר כמובן לטעון, אתם יודעים, אתם מכירם את התίזה של עשר שנים צריך להתחזק וכו'. אבל זהוי חשיבה לא נכון, כי היא לא מבירה בחשבון את רמת המקורו. כי שוב צריך לזכור, ואני אומר את זה לסייעם דברי, אני אומר שוב - מה שקבע את הכל זה מצב המלחמה הקרה, בשילוב עם הסכוז הישראלי-ערבי. כי מה האמריקאים עושים? העניין החשוב ביותר הוא גיאנסטון, חלוקת המים. למה האמריקאים פתאם נכנסו לעניין חלוקת המים? למה זה קרה בתקופת דאלס? כי האמריקאים האמינו שלסכוז הזה יש תקינה כלכלית-חברתית. מכאן גיאנסטון, ואחר-כך, בהמשך, גם אנדרסון. כי זה צריך לפתור את בעיית הפליטים. זה לא רק המים. המים זה אמצעי. המטרה היא יישובם של הפליטים מחדש. וכל העניין הזה נכשל כיישلون חרוץ, למורת שאייזנהאואר ודאלס העמידו את האיש הכי טוב שהיה להם, אנדרסון. אבל מה הסתבר? הסתבר שנאסר הוא עוד פחות גמיש מאשר ישראל, וכך כל העניין נפל. תודה רבה.

הערה מן הקהל:

היום לא הוקדש למשה דיין, אלא לשרת, אבל שאלת על עמדת משה דיין. אני יכול לומר שמשה דיין (?) הכי פשוטה להסביר את עמדתו בעניין זהה, כדי להראות שהוא לא התעלם מהמצב. אגב, הוא אחראי קיביה נסע לאו"ם בהסכםתו של שרת. שרת אומר, אולי הוא לפחות ילמד שם משהו. אבל שם הוא הציע הצעה מדהימה - שנסכים לאמריקאים שנוטר על הטיית הירדן מהנקודת ההייא, ובלבך שיתנו לנו את המענק עכשו. הוא פתאום נעשה יוניה של שיוונה בוויכוח זהה. אבל זה לא מה שרציתי להראות, אלא דזוקא בתקופת הנסיגה מסיני. הוא התנגד לנסיגה וכן הלאה. מה הוא אמר בעצם לבן-גוריון? בן-גוריון אמר לו, יעשׂו סנקציות. אז הוא אמר, אנחנו יכולים להחזיק מעמד שנה בסנקציות. אז יכול להיות שבסוף הסנקציות יתרבר שלא נחזק מעמד ונרד על ברכינו שוב שנה. אבל למה לרדת עכשו? הוא לא התעלם מהאפשרות הזאת.

פרופ' יוסף הלר:

האמריקאים עשו חשבון שישראל תתרומות תוך חודשים אם יטילו עליה סנקציות כלכליות. יש הרי המשמך הזה של המועצה לביטחון הלאומי.

הערה מן הקהל:

הוא לא זלزل באפשרות של האמריקאים, אבל הוא טען שצורך למשוך את העניין כמה שאפשר ולנצל את הכוח עד גבול האפשרי.

פרופ' יוסף הלר:

הערה מן הקהל:

היום לא הוקדש למשה דיין, אלא לשרת, אבל שאלת על עמדת משה דיין. אני יכול לומר שמשה דיין (?) הכי פשוטה להסביר את עמדתו בעניין זהה, כדי להראות שהוא לא התעלם מהמצב. אגב, הוא אחראי קיביה נסע לאו"ם בהסכםתו של שרת. שרת אומר, אולי הוא לפחות ילמד שם משהו. אבל שם הוא הציע הצעה מדהימה - שנסכים לאמריקאים שנוטר על הטיית הירדן מהנקודה ההיא, ובלבך שיתנו לנו את המunken עכשו. הוא פתאום נעשה יוניה של שיוונה בוויכוח זהה. אבל זה לא מה שרציתי להראות, אלא דזוקא בתקופת הנסיגה מסיני. הוא התנגד לנסיגה וכן הלאה. מה הוא אמר בעצם לבן-גוריון? בן-גוריון אמר לו, יעשׂו סנקציות. אז הוא אמר, אנחנו יכולים להחזיק מעמד שנה בסנקציות. אז יכול להיות שבסוף הסנקציות יתרבר שלא נחזק מעמד ונרד על ברכינו שוב שנה. אבל למה לרדת עכשו? הוא לא התעלם מהאפשרות הזאת.

פרופ' יוסף הלר:

האמריקאים עשו חשבון שישראל תתרומות תוך חודשים אם יטילו עליה סנקציות כלכליות. יש הרי המשמך הזה של המועצה לביטחון הלאומי.

הערה מן הקהל:

הוא לא זלزل באפשרות של האמריקאים, אבל הוא טען שצורך למשוך את העניין כמה שאפשר ולנצל את הכוח עד גבול האפשרי.

פרופ' יוסף הלר:

ד"ר יהושע פרוינדליך:

הצלicho לשמר פחות או יותר על מידת של סיוע כלכלי.

פרופ' יוסף הילר:

בסדר. כי אמריקה רוצה להציל את המצב.

ד"ר יהושע פרוינדליך:

היו לנו כמו וכמה ניסיונות להפעיל את הקול האמריקאי והיהדות האמריקאית, והם היו די מוצלחים.

פרופ' יוסף הילר:

כן, אבל הכתובת الأخيرة, הראשונה והאחרונה זה דאלס. לא יעוזר שום דבר, שום דבר. דאלס אמנס מזכיר את הלובי היהודי. הוא לא מזכיר את זה לחיבוב, הוא מודיע לשרת יותר מפעם אחת, שモটב לא להשתמש, זה לא ישפייע לרעה. וכשאתה רואה תהליך קבלת החלטות באותם מסמכים שבידינו, אתה רואה באמת. אני סבור שאסור לזלزل בלובי היהודי, אבל גם אסור להגיזים בחשיבותו. היה לו איזה מעמד ביןיים של מרכז לא מבוטל, לא תמיד מספיק. لكن צמת לנו רק פולארד אחד. אני לא חשב שהצלחותינו היו מרבות. מה שחשוב הוא באמת לחזור לדאלס, מפני אני חשב שככל זאת הייתה בו גמישות, למרות השנאה האידיאולוגית, שהוא לא יכול היה לסלוח לנו על הקמת המדינה, לא העבירה אותו על דעתו. אם ב-28 במרץ, באותה ישיבה מפורסמת, עם דאלס, הנשיא ואנדראסן, יש לנו את המסמן, מסמן פנטסטי. מוכרים להכנס אוטו גם לכרכך שמכינים על שרת, (?) צריך לומר. אי אפשר בלי זה. שם דאלס מודה, שהוא בעצם נכשל. הוא לא אומר את זה so in

many words, אבל הוא מודה שהוא בעצם נכשל במובן זהה. וכך הוא מתחילה להתייר את החבל והוא אפשר לישראל לקבל מטוסי סילון מצרפת ומקנדה. זה לא יהיה הולך בלי דאלס. דאלס היה האיש המושמן האחרון לקבוע. זה לא יעזור לנו שום דבר.

הערה מון הקהל:

אני חושבת שללא היסטוריונים יש פחד וחרדה עד היום. היסטוריון קורא, קובע ו-

פרופ' יוסף הילר:

לא, לא. אני לא נותן ציוו גבורה לעצמי ולא לחבריי. אנחנו חכמים לאחר מעשה.

הערה מון הקהל:

אבל בחרדה, אנחנו עד היום בחרדה.

הערה מון הקהל:

האם אפשר לומר שדאלס היה המזל הרע של שרת? כמו שאולי גיונסטון היה המזל הטוב של אשכול? הוא בכלל לא היה תלוי, אלא הנسبות החיצונית גרמו לכך.

פרופ' יוסף הילר:

כן, כן. לא המזל הרע. אני אומר שרת הוא לא קרבן של בן-גוריון, הוא קרבן של המלחמה הקרה. זו האמת. אבל לא הייתה לו ברירה. הוא היה מוכרת

לlecת. עם פיל כזה בחנות חרסינה ועם מרכז רפואי כזה מסכן ועלוב, מה

אפשר יותר מזה?

הערה מן הקהל:

מה הפירוש שלך של ההדחה של שרת בזמן---

פרופ' יוסף הדר:

אני אגיד לך, אני קראתי לפני שבועיים-שלושה, בחופש פסח קראתי את הבιוגרפיה של אדווארד בנש הצ'כי, כי חשבתי שאולי יש מקבילה בין שרת לבין בנש. אבל האמת היא שבנש היה יותר מסכן. למרות שהסתוואה שלנו לא פחות קשה, אבל בנש היה נתון בין שני ענקים. לצ'כיה, כמו לפולין, אין ביוגרפיה מספיק טובה על יוזף בק, לכן אי אפשר לקחת אותו כדוגמה, אבל ההדחה הזאת של יולי 56' אני חושב שהיא לטובתו של שרת הייתה. למרות שהזה גרם לו למסוכן עצום, כפי שאנו יודעים, אבל זה היה לטוביתו, אין שום ספק.

הערה מן הקהל:

אני מדבר על הסיבה. מאייזו בחינה הייתה לטוביתו?

פרופ' יוסף הדר:

לטוביתו, כי הוא לא הסתבך בכל הפרשה הזאת, שאני בניגוד לך, לא מחשיב אותה. טוב, אתה היה צריך לכתוב דוקטורט, אין מה לעשות. אני

חושב של חמת סיני, עם כל פרשת הנסיגה, ושרת יש לו משפטו לגלוג נחדרים, שאי אפשר להחמיר אותם, החזירה אותם לשבצת הראשונה של 49'. כן, כן.

הערה מן הקהל:

----- הגדולה, מ-49' עד 56'.

פרופ' יוסף הלר:

זה נושא אחר.

פרופ' יוסף הלר:

זה נושא אחר, ואי אפשר לחוץ ככה. אני מסביר לך שהוא לא היה עוזה מלחמה בלי איזנה אוjar.

פרופ' יוסף הלר:

כן, המפנה הגדל בא רק לפי דעתך אחרי משבר קובה בתקופת קנדי, וצריך לקשר את משבר קובה לשינוי בעמדה של קנדי.

יועץ – פרופ' משה ליסק:

אם אין יותר שאלות, אני מודה למרצים.

(קלטת 3, צד A)